

RAMAZAN BAYRAMI: ZİKİRULLAH, KURBAN, İTİKAF VE UMRE

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

*el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn alâ ni-
mihi'z-zâhireti ve'l-bâtınati ve alâ külli hâlin
ve fî külli hîn. Hamden kesîran tayyiben mü-
bareken fîh. Hamden kemâ yenbeğî li-celâli
vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtü ve's-
selâmü alâ hayrı halkihî ve safiyyihî min
ibâdihî Muhammedini'l-Mustafâ ve âlihi ve
sahbihî ve men tebiahû bi-hedyihî bi-ihsânin
ilâ yevmi'l-cezâ.*

Emma ba'd.

*Allahu ekber Allahu ekber, lâ ilâhe il-
lallâhu vallahu ekber. Allahu ekber ve
lillâhi'l-hamd. Allahu ekber Allahu ekber, lâ
ilâhe illallâhu vallahu ekber. Allahu ekber ve
lillâhi'l-hamd. Allahu ekber Allahu ekber, lâ
ilâhe illallâhu vallahu ekber. Allahu ekber ve
lillâhi'l-hamd. Allahu ekber Allahu ekber, lâ
ilâhe illallâhu vallahu ekber. Allahu ekber ve
lillâhi'l-hamd.*

Mekke'dekini ben okuyayım da dinleyin:

Allahu ekber Allahu ekber, Allahu ekber lâ ilâhe illallâhu vallahu ekber. Allahu ekberu kebîrâ ve'l-hamdülillâhi kesîra, fe-sübhânallâhi bükreten ve asîlâ ve sallallahu alâ seyyidinâ Muhammed ve alâ âlihi ve sel-leme teslîmen kesîrâ.

Dün akşamdan itibaren bu vakte kadar, camiye gelinceye kadar sokaklarda, evlerde tekbirlerle, tehlillerle, salât u selamlarla zamanımızı Allah'ın sevdiği kelimeleri tekrar ederek sevap kazanmakla değerlendirecektik. Camiye gelmiş olduk. Şimdi saat 06.00'a 4 dakika var. Takvimde bayram namazının vaktini 06.00'ı 42 geçe yazmışlar. Onun için o vakte riayet etmeye çalışırız. O vakte kadar burada oturacağız ama biz zaten bayram olmayan sabahlarda da sabah namazından o vakte [hatta] daha uzun zamana kadar oturuyoruz.

a. Sabah Namazından Sonra Kur'an, Zikir ve İlimle Meşgul Olmak, Ganimetten Değerlidir

Niye oturuyoruz?

Çünkü İmam Ebû Dâvud-u Sicistanî ki büyük hadis alimidir, kitabında rivayet etmiş ki,

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretleri sabah namazından sonra oturup zikrullahla, Kur'ân-ı Kerîm'le, ilimle, irfanla meşgul olmayı severdi. Ve Hz. Ömer *radiyallahu anh* bildiriyor ki:

Efendimiz, Medine-i Münevvere'den düşmanların, müşriklerin üzerine bir ordu tertiplemiş. Onlar müslümanlara zarar veriyorlar, yolları kesiyorlar, savaşıyorlar. Bir ordu tertiplemiş ve küçük bir birlik göndermiş. Tabii savaşa gidiyorlar, hallerini Allah bilir. Gitmişler, tekbirlerle uğurlanmışlar. Sonra kısa bir zamanda gelmişler. Zafer ve ganimet kazanmışlar, zayıatsız dönmüşler. Çok çok hoş olmuş. Medine'ye gelince herkes tekbirler getirmiş, sevinmiş. Demişler ki;

“Ne güzel! Çok kısa bir zamanda ne kadar büyük bir sevap! Ne kadar büyük bir kazanç!”

Ganimet, zafer, para, imkân, esir, deve, koyun vesaire... Her şey var. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

“Ben size bundan daha kârlı bir şey bildireyim mi?”

Daha kısa zamanda daha çok kâr.

“Buyur, bildir yâ Resûlallah.” demişler.
Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“Bir müslüman sabah namazından sonra camide oturur, Allah’ın zikriyle, Kur’ân-ı Kerîm’le, ilimle, ibadetle meşgul olur da güneşin doğmasından biraz vakit geçtikten sonra, kerahat vakti çıkınca kalkıp iki rekât namaz kılarsa bu ordunun kazandığı ganimetten daha büyük kâr sağlar.”

Başka bir hadîs-i şerîf var. İmam, büyük hadis alimi, Tirmiz şehrinden İmam Tirmîzî, “Hasen hadîs-i şeriftir.” diye bildirmiş:

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذُكُرُ اللَّهَ حَتَّى
تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ
وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

*Men salle’l-fecre fî cemâatin sümme ka-
ade yezkürullâhe hattâ tetlua’ş-şemsü sümme
sallâ rek’ateyni kânet lehû ke-ecri hacetin ve
umretin tâmmetin tâmmetin tâmmetin.*

Men salle’l-fecre fî cemâatin. “Kim sabah namazını cemaatle camide kılarsa...” *Sümme*

kaade. “Sonra oturursa...” *Yezkürullâhe*. “Allah’ı zikrederek zamanını değerlendirmek suretiyle oturursa...” *Hattâ tetlua’ş-şemsü*. “Güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar oturursa...”

Güneş şu anda doğdu. Düz bir yer olsaydı doğduğunu görecektik. Takvim, “06.00’a 5 dakika kala doğacak.” diyor. Güneş doğduktan sonra bir de kerahat vakti vardır, namaz kılınmayan vakit; o da geçinceye kadar.

“Kerahat vakti geçtikten sonra...” *Sümme sallâ rek’ateyni*. “Kalkıp iki rekât namaz kılsa...” *Kânet lehû ke-haccetin ve umretin tâmmetin tâmmetin tâmmetin*. “Böyle oturmak, bu ibadeti yapmak ona o gün tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır. Tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır. Tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır.”

Hasen hadis yani güzel, rivayeti kıymetli bir hadîs-i şerîf! Onun için evliyâullah büyüklerimiz, Peygamber Efendimiz’den itibaren gelmiş geçmiş ashâb-ı kirâm, tâbiîn, müctehidîn sabah namazından sonra camide oturmuşlar, ibadet ve taat ile meşgul olmuşlar.

Şimdi biz onu bayram münasebetiyle, bayram namazı olacağı için topluca yapıyoruz. Halk işin böyle olduğunu bayramlarda görüyor ama bu her gün böyledir. Her sabah bu mükâfatlar, bu sevaplar var. Bunları yapanlar bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazanıyor. Orduların gidip, çarpışıp ganimet kazanmış ve dönmüş olduğu gibi sevaplar kazanıyor, rızkı bol oluyor. İsmail *aleyhisselam*'ın sülalesinden asaletli kimseler esir düşse, onları fidye-i necat verip kurtarsa, âzat etse onlar gibi sevap kazanıyor. Ölürse imanla göçmesine sebep oluyor.

Neden?

Bir güneş doğuyor. Yeni bir gün başlıyor. Başlayan yeni bir güne Allah'a mutî olarak, Allah'ın ibadetinde, taatinde olarak, Allah'ın evinde başlıyor. Kul ibadete bağlı bir şekilde yeni günü, yeni bir safhayı açıyor. Onun için böyle büyük mükâfatı Rabbimiz veriyor. Her gün veriyor. Bugün de herkes alacak. Halktan herkes, bayramdan bayrama gelenler de, elhamdülillah o sevabı alırlar. Çünkü bu

mükâfat bayram gününde kat kat olur. Bu bayram gününde gelenler kim bilir tam bir hac ve umreden başka daha ne sevaplar alacak.

Bayram gününde de gelen gelsin. Hoş geldi, sefa geldi, sefa getirdi. Çok güzel... İnşallah bundan sonra da kaçırmayın.

Bizim okuduğumuz duaların her gün okunan kısmı ve haftanın o gününe mahsus okunan özel evrad kısmı var. Her gün okunan kısmında tevbe ve istiğfarlar var. Sonra Peygamber Efendimiz'den hadis rivayet edilmiş ki:

إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِّنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ

“Allah’ın doksan dokuz tane ismi vardır. O doksan dokuz ismini kim sayarsa cennete girer.”

Onun için orada Esmâ-i Hüsnâ da var, onu okuyalım. Cennete girmeyi de inşaallah Allah’tan umuyoruz. Allahu Teâlâ hazretleri ih-san eylesin.

Öteki teferruatı herkes kendi evinde okur. Ben biraz bugüne mahsus söylenecek bazı sözleri cemaate nakletmek istiyorum. Vaaz ve dinî bilgileri vermek, onlardan daha

önde gelir. Çünkü insan bilgiyi öğrendi mi o bilgiye göre ömür boyu amel eder, o daha kıymetli olur.

Onun için evvela o şeyleri bir beraberce her gün okuduğumuz evrad-ı şerifeyi okuyalım.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
أَمِنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

Innallâhe melâiketehû yusallûne ale'n-Nebiyy, yâ eyyühellezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ. ¹

Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmi ve âlâ âlihî ve sahibihî ve sellim. Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmi ve âlâ âlihî ve sahibihî ve sellim. Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedini'llezî câe bi'l-hakki'l-mübin ve erseltehû rahmeten li'l-âlemîn ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn.

...

Allah'a hamd u senâlar, şükürler olsun. Mağfiret ayı olan, rahmetinin, ikramâtının,

---

¹ 33/Ahzâb, 56.

eltâfının cûşa geldiği, göklerden yağmurlar gibi döküldüğü mübarek bir ay yaşadık. Gündüzleri, *kütibe aleykümü's-siyâm*, “Oruç size farz oldu.” diye emrolunduğu için oruç tutmaya çalıştık. Geceleri mübarek fırsattan istifade etmek için Efendimiz’in sünnet-i seniyyesine uygun olarak ilave sünnet namazlar, teravihler kıldık.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz Ramazan’da Cebrail *aleyhisselam* ile karşılıklı Kur’ân-ı Kerîm’i okuyarak mukabele edip hafızasını yenilediği için biz de sünnet-i seniyyeye uygun olarak mukabeleler okuduk. Camilerde hafız kardeşlerimiz okudular, cemaatler Kur’ân-ı Kerîm’lerini yanlarına aldılar, rahlelerde onları takip ettiler. Okuyan da dinleyen de hatimler indirmiş oldu, sevapları kazandılar. Teheccüd namazları kıldılar.

Ramazan’ın son on gününde Peygamber Efendimiz, zaten Allah’ın en sevgili kulu olduğu, makamların en yükseği kendisine verilmiş olduğu halde ibadete düşkünlüğünü o kadar arttırmış ki evinde bile durmazmış. Camiye gelir, artık camide yatar kalkarmış. Buna

“itikâf” deniliyor. İtikâf sünnetine birçok kardeşimiz uydular. Elhamdülillah! Yaşlının ibadet etmesi normal de genç genç kardeşlerimiz de geldiler, gece gündüz ibadet etmek ve Kadir gecesini yakalamak için camilere girdiler. Saklı olan Kadir gecesini isabet edip tutturmak için itikâf eylediler. Çeşit çeşit sevaplı işler yaptılar.

Tabii ibadetleri Allah’ın emrettiği şekilde yapmaya çalışmak bizden ama muhakkak ki eksikli kusurlu olacak. Hatalı, eksikli, zayıf kullarız. Yaptığımız şeyler muhakkak hatalarla doludur, olması gereken gibi değildir. Hele hele Allahu Teâlâ hazretlerinin dergâhına layık değildir. Çünkü o dergâh o kadar yüksek bir dergâh ki oraya her şey layık olmaz.

Oraya layık ameli kim yapacak?

Peygamberlere mahsus ki Peygamber *salallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bile ayakları geceleyin sabaha kadar ibadet etmekten şiştiği halde... Ovuşturmak, masaj yapmak zorunda kalırlarmış. Buyuruyor ki:

سبحانك ما عبدتك حق عبادتك يا معبود

Sübhâneke mâ abedtûke hakka ibâdetike yâ Ma'bûd. “Yâ Rabbi! Ey Mabudumuz! Ey İlâhımız! Ey Rabbimiz! Sana layıkıyla ibadet edemedik. Seni tesbih ederiz.” diyor.

Allahu Teâlâ hazretlerinin huzuruna layık olan, “Yâ Rabbi! Al, sana güzel bir şey getirdim.” diyebilecek bir güzel hediye, ibadeti bizlerin yapması mümkün değil. Peygamberimiz bile, *sübhaneke*, “Sana layık olduğun şekilde ibadet edemedim.” buyurmuş ve tevazuan boynunu bükmüş.

Biz böyle kusurlu, eksikli, hatalı ibadet ettik; karınca gibi... Hoşuma gidiyor, Süleyman *aleyhisselam* karıncaların dilinden anlarmış. Hatta ordusu bir vadiye girdiği zaman, karıncaların reisi, “Yuvalarınıza girin! Süleyman’ın ordusu geliyor. Sizi ezmesin, ayaklar altında kalmayın.” diye söyleyince gülmüş.

فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا

*Fe-tebesseme dâhıken min kavlihâ.*² Yani karıncanın sesini duyunca Süleyman *aleyhisse-*

---

² 27/Neml, 19.

lam gülmüş. Allah'ın kendisine verdiği peygamberlik, nübüvvet nuruyla kuşların, karıncaların sesini, konuşmasını anlaması büyük bir nimet... Tabii anlayan anlamıştır, belki bilen bir ârif söylemiştir, belki de bir temsildir.

b. Karınca Misali Yol ve Niyet Belirlemek

Karınca bir yere doğru gidiyormuş. Sormuşlar;

“Minicik minicik adımcıklarınla, tıpış tıpış nereye gidiyorsun? Hayrola?”

“Hacca gidiyorum.” demiş.

“Bu küçük adımlarla, Hicaz ne kadar uzakta biliyor musun?” demişler.

“Ben yolunda olayım da...” demiş.

Karınca kararınca biz de yolunda olalım da, Allah eksiklerimizi de düzelttirsin. Zaten ona layık ibadet yapamayız ama bizim kusurlu ibadetlerimizin kusurunu affetsin. Azımızı çoğa saysın.

Zaten çoğa sayıyor. Mükâfatı bire bir vermiyor; bire on, bire yetmiş, bire yedi yüz, *bi-gayri hisab* veriyor. Mesela biliyoruz ki:

الحسنة بعشر أمثالها

el-Hasenetü bi-aşri emsâliha. Âyetle de hadîs-i şerifle de sabit. Bir iyilik yaptın mı en aşağı bire on... Tamam, bunu biliyoruz.

Bazı ibadetler var, bire yetmiş, bire yedi yüz veriyor. Yedi yüz verdiklerini sayayım, cemaat bilsin. Çünkü bire yedi yüz az bir şey değil!

Bir:

فى سبيل الله نفقتك

Nafakatüke fî sebîlillah.

Allah yoluna para harcıyor musun?

O, bire yedi yüzdür. Bosna'ya, Kafkasya'ya para gönderdin; Allah yolu... Çünkü cihada veyahut hacca, umreye para harcadın; Allah yolu... Çünkü Allah'ın evini ziyarete gidiyorsun. Onların sevabı, mükâfatı bire yedi yüz.

نفقتك على أهلك

Nafakatüke alâ ehlike. “Ailene yaptığın masraf bire yedi yüz.”

Onun için Peygamber Efendimiz buyurmuş ki; “Mübarek bir ay geliyor. Bu mübarek ayda evinize nafakanızı fazla yapın.”

Neden?

Zaten eve yapılan nafaka bire yedi yüz... Bir de üstüne ilave... Zaten Ramazan’da yapılan sevaplı işlerin mükâfatı başka aylara göre kat kat fazla veriliyor. Eve ikram başka ayda yapılsaydı yine bire yedi yüz olacaktı, Ramazan’da yapılıncaya kim bilir neler oluyor. Onun için, “Evinize de ikramı artırın.” buyurmuş. Bereket olsun diye, kendisi tavsiye buyurmuş.

Onun için evimizi, çoluk çocuğumuzu gözü tok yetiştireceğiz. Çocuk komşunun ağacından elmayı koparmaya tenezzül etmeyecek, “Evde daha büyüğü var. Sandıkla var. Ne yapayım, haram. Başkasının ağacına el uzatmam.” diyecek. Başka şeye bakmayacak.

Allâhümme ağninâ bi-halâlike an harâmike ve bi-fazlike. Peygamber Efendimiz, “Yâ Rabbi! Bizi helallerinle tatmin et, harama tenezzül ettirme, ihtiyaç kalmasın.” diye dua edermiş.

Helal ile kulun ihtiyaçları çok çok fazlasıyla görülür. Helal lokma o kadar çok ki... İnsan otları toplasa, bu otların içinde şifalı otlar var, gayet güzel yemek olur. Harama ne lüzum var!.. Meşrubatın kaç çeşidi var, vitaminli, onları içse şifa, sıhhat ve âfiyet bulur. İçkiye, harama ne lüzum var!.. Allah nikâhı helal, sevap ve mükâfatlı kılmış. Harama ne lüzum var!..

Allah bizi helalleriyle tatmin eyleyip harama tenezzül ettirmesin.

Bunu nereden açtık?

Evine verilen, yapılan masraf zayi olmuyor. Bire yedi yüz. Hem çoluk çocuğunun gözü doyuyor, hem terbiyeli, gözü tok yetişiyorlar, hem de sen bire yedi yüz sevap kazanıyorsun.

Sonra?

ونفقتك على أبويك

Nafakatüke alâ ebeveyke. “Anne ve babana yaptığın masraf bire yedi yüz.”

“Babacığım! Buyur sana kışlık bir terlik aldım. Al, giy, ayakların üşümesin.”

“Yeni bir mesh alıverdim.”

“Anneciğim al, sana kışın bir hırka alıverdim.”

“Al, bu kalın başörtüyü boynuna dola, başına ört, üşümesin.”

“Hay Allah razı olsun evladım.” vesaire... İşte o da bire yedi yüz...

Anneye babaya yapılan masraflar; yiyecek, içecek, giyecek, evde tutmak, barındırmak, yedirmek, içirmek, tedavi vesaire hepsi bire yedi yüzdür.

Bir şey daha var. O tam bugünle ilgili:

Bunları hadîs-i şerîften söylüyorum.

وَذَبِيحَتُكَ شَاتَكَ يَوْمَ فِطْرِكَ

Ve zebîhatüke şâteke yevme fıtrike. “Ramazan bayramında kurban kesersen o da yedi yüz derece.”

Kurban bayramında kurban keseceksin; herkes biliyor, hepimiz yapıyoruz. Ramazan bayramında da kurban kesersen o da bire yedi yüz... Onun için durumu müsait olan Ramazan bayramında bir kurban keser, yedi yüz kesmiş gibi sevap kazanır. Kendisi yer, konu komşuya ikram eder. Evde kavurma, yahni, ciğer kebabı

olur. Şimdi ağzınızı sulandırmayayım, bu kadar kısa keseyim.

Bundan başka sevaplı ne var?

ذکر الله تعالى أفضل عند الله من النفقة في سبيل

الله بمائة درجة

Zikrullâhi teâlâ efdalu ındallâhi mine'n-nafakati fî sebîlillâhi bi-mieti derecetin. “Allah Teâlâ hazretlerini zikretmek...”

Hani tekbir getirdik. Aşk ile, şevk ile salât u selam getirdik. “Allah” diyoruz. *Lâ ilâhe illallah* deniliyor. *Yâ hayyu yâ kayyum, yâ latîf, yâ kerîm, yâ ekreme'l-ekremîn, yâ erhame'r-râhimin...* Bunlar hep Allah'ın zikri!

“Allah'ı zikretmek, Allah yolunda nafaka, infak, masraf yapmaktan yüz misli daha üstün, sevaplı...”

Allah yolunda infak etmek zaten bire yedi yüzdü, buradan çıkıyor ki zikrullahın sevabı bire yetmiş bin. Onun için derviş olanlar evliyâ oluyor, uçuyor. Derviş olmayanlar, zikirde ihmali olanlar yerde kalıyor. İyi de olsa yerde kalıyor, ötekisi uçup geçiyor.

Dün Balıkesir'den bir tanıdık, hocamızı tanıyan yani birisi gelmiş, o anlatıyor:

“Diyarbakır tarafından bir heyet gelmişti. Hocamıza ben getirdim. Şu odaya girdik. Arka tarafta da hatta bir levha vardı, *Edep yâ Hû* yazıyordu.”

Aldım öbür odadan getirdim;

“Bu levha mı?” dedim.

“Tamam, bu levha.” dedi, koydum oraya.

Edep yâ Hû! “Ey filanca! Edebine sahip ol. Burası makamdır, evliyâullahın huzurudur.” mânasına...

Diyarbakır'dan bir şeyh efendi bu heyeti buraya göndermiş. Bir de hediyeler göndermiş.

Tanır mıydın onu?

Tanımadık ama biliriz, uzaktan hürmet ederiz, mânevî âlemden tanıyoruz. Hediye göndermiş, ihvanını göndermiş. Onlar bir fabrika kurmuşlar, arkadaşlarımız gayrimüslimlerden alacağına onlardan alışveriş yapsın diye o heyeti buraya göndermişler.

“Peki, senin durumun serbest mi?” demiş.

“Serbest! Al, bu heyeti -Diyarbakır’dan gelen- götür, fabrikamızı görsün, mamullerini görsün, gezsün.”

“Gittim, hocamız karşımda.” diyor. Hocaefendi hazretleri buradan göndermiş ama, “Hocaefendi karşımda.” diyor.

“Fabrikada baktım, karşımda... Yanımdakilere dedim ki;

‘Karşıda bir şey görüyor musunuz?’

‘Yoo! Bir şey yok.’ dediler.

‘Yok, peki, dedim.’ Biraz gezdik, yine baktım, Hocaefendi yine karşımda...

‘Yahu, siz bir şey görüyor musunuz?’

‘Yoo! Bir şey görmüyoruz.’

‘Peki’ dedim.” diyor.

Bak, nasıl oluyor! Allahu Teâlâ hazretlerinin sevgili kulu...

Demek ki muhterem kardeşlerim! Dile kolay, sevabı çok, sonucu muazzam, şerefi büyük olan bir ibadet var, para da istemiyor... Hani hacca gitsen para isterler. Sıhhat de lazım. Namaz kılmak için abdest alacaksın, camiye

geleceksin, yürüyeceksin, oturacaksın, kalkacaksın. Zekât için keseden paraları çıkartıp fakirleri arayıp vermek lazım. Her ibadetin kendine göre bir zahmeti, meşakkati var. Ama zikrullah! Hasta hacı nine bile yatakta yatarken zikredebilir. Dili kırırdıyorsa diliyle, dili kırırdamıyorsa içinden “Allah” der, durduğu yerden sevap kazanır. Hem de nasıl; bire yetmiş bin, bire yetmiş bin, bire yetmiş bin, bire yetmiş bin...

Onun için zikrullahtan uzak, zikrullahın kıymetinden, sevabından gafil olmayın. Kimse zikir ehline yan bakmasın ki hadîs-i şerîfte var, âyet-i kerîmede var. Sevabı bu... Bir adım daha ötesini söyleyeyim. Peygamber Efendimiz hadîs-i şerîfnde buyuruyor ki;

“İnsanın içinden, sessiz, gönlünden yaptığı zikir, diliyle yaptığı zikirten yetmiş kat daha sevaplıdır.”

Şimdi ben “Allah, Allah, Allah” desem herkes duyar. *Lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illallah* desem duyar. Dilim, dudağım kırırdasa, kulağımı yakına getiren duyar. Ama içinden “Allah” derse, dili dudağı kırırdamadan içi, kalbi “Allah, Allah, Allah” diyorsa, o zaman onu kimse

duymaz. “Hatta melekler bile duymaz.” diyor. İşte meleklerin bile duymadığı, bilemediği, anlayamadığı bu içinden, gönlünden, kalbinin derinliğinden insanın zikretmesi öbür zikirden yetmiş kat daha sevaplıdır. Öbür zikrin sevabı bire yetmiş bin idi, bu da ondan yetmiş kat daha fazla olunca o zaman yetmiş tane yetmiş bin; dört milyon dokuz yüz bin eder. Beş milyona yüz bin eksik yani beş milyona yakın...

Demek ki insan gönlünden, içinden bir kere “Allah” dese beş milyona yakın kat sayıda sevap alır. Daha daha, çok çok Allah’ı zikrederse o zaman beş milyon, beş milyon mükâfat alır. Zikrin bu kıymeti kulağınızda kalsın. Yolda işte, gecede gündüzde, vasıtada çalışırken, otururken kalkarken, daima Allahu Teâlâ hazretlerinin zikrinden gafil olmayın ve bu sevapları kaçırmayın. Bunlar büyük sevaplar...

Ramazan’da neler oldu?

Peygamber Efendimiz’in hadîs-i şerîflerinden geçtiğimiz Ramazan’da kaçırانların neler kaçırdığını bildirmek için birkaç hadis okuyayım size. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* diyor ki:

للهِ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ عِنْدَ الْإِفْطَارِ أَلْفُ
أَلْفِ عَتِيقٍ مِنَ النَّارِ. فَإِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ أَعْتَقَ
فِي كُلِّ سَاعَةٍ أَلْفَ أَلْفِ عَتِيقٍ مِنَ النَّارِ، كُلُّهُمْ قَدْ
اسْتَوْجَبُوا النَّارَ

*Lillâhi fî külli leyletin min şehri Rama-
zâne inde'l-iftâri elfü elfi atîkın mine'n-nâri.
Fe-izâ kânet leylete'l-cumuati a'teka fî külli
sâatin elfe elfi atîkın mine'n-nâri, küllühüm
kadi'stevcebu'n-nâri.*

İyi dinleyin!

Elfü elf demek, “bin tane bin” yani “bir milyon” demek. “Allah’ın, Ramazan’da her iftar vaktinde cehennemden âzat ettiği bir milyon kul vardır.” Her iftarda!.. Allah’ın lütfunun coşkunuğuna bakın.

Fe-izâ kânet leylete'l-cumuati. “Ramazan’da cuma olduğu zaman...” *A'teka fî külli sâatin elfe elfi atîkın mine'n-nâri, küllühüm kadi'stevcebu'n-nâri.* “Cehennemi hak etmiş bir milyon kişiyi saat başı affeder.” Cuma gününde... Yani Ramazan böyle bir kıymetli ay idi.

Ramazan'ın faziletini gösteren bir başka hadîs-i şerîf:

إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ، أَمَرَ اللَّهُ حَمَلَةَ الْعَرْشِ أَنْ
يَكْفُوا عَنِ التَّسْبِيحِ، وَيَسْتَغْفِرُوا لِأُمَّةِ مُحَمَّدٍ
وَالْمُؤْمِنِينَ

İzâ dahale şehru Ramazâne emerallâhu hamelete'l-arşi en yekuffû ani't-tesbîhi ve yestağfirû li-Ümmeti Muhammedin ve'l-mü'minîne. “Allahu Teâlâ hazretlerinin Arş-ı Âlâ'sında, Allah'ın Arş'ı üzerinde...”

Allahu Teâlâ hazretlerinin Arş'ı nedir?

Yedi kat semayı kürsî kuşatmış. Kürsînin yanında yedi kat sema bir küçücük tane gibi kalırmış. Kürsîyi de Arş-ı Âzam, Arş-ı Âlâ kuşatmış. Kürsî Arş'ın yanında o kadar küçük kalırmış. Yani Arş'ın muazzamlığının akıllara sığması mümkün değil. Arş-ı Âlâ, Allahu Teâlâ hazretlerinin Arş-ı Âzam'ı o kadar muazzam, o kadar yüce...

Allahu Teâlâ hazretlerinin Arş'ını melekler taşıyor ve bu meleklerin vazifesi tesbih

yani *Sübhānallāh* diyerek Allahu Teâlâ hazretlerini tesbih etmiş. Ama Hz. Ali Efendimiz'in rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz diyor ki;

“Ramazan geldiği zaman Allah onlara buyurmuş ki...”

Emerallâhu hamelete'l-arşi en yekuffû ani't-tesbîhi. “Tesbihi bir yana bırakın.”

Hani, *Sübhānallāh Sübhānallāh* diye Allahu Teâlâ hazretlerini tesbih ediyorlardı ya... Arş'ı taşıyan o muazzam melekler nasıl diyorlarsa ve o ne muazzam bir tesbihse... Ebat olarak en büyük onlar... Onların tesbihleri nasıl azametli, uğultulu bir şeyse...

Allahu Teâlâ hazretleri, “Şimdi tesbihi bir kenara bırakın. Ümmet-i Muhammed ve müslümanlar için tevbe ve istiğfar edin. Şimdi Ramazan geldi.” dermiş. Allahu Teâlâ hazretleri, Arş-ı Âzam'ın o muazzam meleklerine tesbihi bıraktırıp biz mü'minler için tevbe ve istiğfar ettirmiş.

Sonra?

Ramazan'da son on gün itikâf edenler...
Etmeyenler şimdiden bir dahaki seneye hazırlansın, niyetine yazsın.

إِعْتِكَافُ عَشْرِ فِي رَمَضَانَ كَحَجَّتَيْنِ وَعُمْرَتَيْنِ

İ'tikâfu aşrin fî Ramazâne ke-hacceteyni ve umreteyni.

Bir de şu rivayet var:

مَنْ اعْتَكَفَ عَشْرًا فِي رَمَضَانَ، كَانَ كَحَجَّتَيْنِ
وَعُمْرَتَيْنِ

Men i'tekefe aşren Ramazâne kâne ke-hacceteyni ve umreteyni.

“Ramazan'da kim itikâf ederse...” Camiye girip, evinden ayrılıp, hanımından, sıcak yemeğinden, sofrasından, ailesinden ayrılıp da garibanlar gibi camide halının üstünde yatıp kalkıp, az uyuyup çok ibadet edip itikâf ederse... “Onun için iki hac ve iki umre sevabı var.”

İtikâfa iki hac ve iki umre...

Sonra?

Ramazan'da kardeşlerimiz kalkıp umreye gittiler. Ramazan'da yapılan bir umre hac kadar sevaplı... Bir rivayette de Peygamber Efendimiz'le beraber yapılmış hac kadar sevaplı...

Ramazan geldi geçti, sonuç ne?

مَنْ حَجَّ وَاعْتَمَرَ فَمَاتَ مِنْ سَنَّتِهِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ وَمَنْ
صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ مَاتَ، دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ وَمَنْ غَزَا فَمَاتَ
مِنْ سَنَّتِهِ، دَخَلَ الْجَنَّةَ.

Men hacce va'temere fe-mâte min senetihî dahale'l-cennete ve men sâme Ramazâne sümme mâte dahale'l-cennete ve men gazâ fe-mâte min senetihî dahale'l-cennete.

Ebû Said el-Hudrî hazretlerinden...

“Kim hac ve umre yapar da o senesinde ölürse cennete girer.” Hac ve umre yaptığı senede ölürse cennete girer, bir.

Ve men sâme Ramazâne sümme mâte dahale'l-cennete. “Kim Ramazan orucunu tutar da orucu tuttuğu sene ölürse o da cennete girer.”

Ve men gazâ fe-mâte min senetihî dahale'l-cennete. “Savaşa gidip de dönse bile,

hani şehit olmadan dönse bile savaşa gittiği sende ölürse o da cennete girer.”

Başka mükâfat?

Ramazan bir evvelki Ramazan ile bu Ramazan arasında işlenmiş günahlara kefaret olur. Affına sebep olur. Günahlar affolmuş olur.

Onun için Ramazan'ı tutanlara ne mutlu! Çok hamd u senâlar etsinler, şükür secdeleri yapsınlar, kurbanlar kessinler ki, “Bu güzel ayı elhamdülillah Allah nasip etti de oruç tutarak geçirdik. Elhamdülillah itikâf yaparak geçirdik. Elhamdülillah şu ibadetleri kaçırmadık.” diye...

c. "Burnu Sürtülsün" bedduasını Hz. Peygamber Kimler İçin Yaptı

Kaçıranlar hakkında iki hadîs-i şerîf okuyacağım:

1. Tirmizî'nin rivayet ettiği, başka kaynaklarda da olan hasen bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يَصَلِّ عَلَيَّ، وَرَغِمَ
أَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ، ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ أَنْ
يُغْفَرَ لَهُ، وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ أَدْرَكَ عِنْدَهُ أَبَوَاهُ الْكِبَرَ،
فَلَمْ يَدْخُلَاهُ الْجَنَّةَ

Rağime enfü racülin zükirtü indehû fe-lem yusalli aleyye ve rağime enfü racülin dahale aleyhi Ramazânü sümme'nseleha kable en yuğfere lehû ve rağime enfü racülin edreke indehû ebevâhu'l-kibere fe-lem yudhılâhu'l-cennete.

Rağime enfü racülin zükirtü indehû fe-lem yusalli aleyye. “Burnu yerlere sürtsün o adamın ki benim adım yanında anılıyor da bana selam vermiyor.” Peygamber Efendimiz’in adı, “Hz. Muhammed” filan diye geçiyor da *sallallahu aleyhi ve sellem* veya *aleyhissalâtu vesselam* demiyor. Yani o gayreti, o edebi göstermiyor. “O herifin burnu yere sürtsün.” buyurmuş.

Sonra?

Rağime enfü racülin dahale aleyhi Ramazânü sümme'nseleha kable en yuğfere lehû.

“Ramazan girip çıkıp da hâlâ Allah’ın mağfiretini o Ramazan’da kazanamamış insanın burnu yerlerde sürtsün.” Bizim Türkçemizde “yazıklar olsun” demek. Ramazan gelmiş gitmiş de Allah’ın rahmetini, mağfiretini kazanamamış, tahsil edememiş, Allah’ın affına erememişse yazıklar olsun.

Demek ki Peygamber Efendimiz beddua ediyor veyahut durumunu bildiriyor. Yerlere düşmüş, burnu yerlere sürtmüş de kanamış gibi... Yani mahvolmuş, ayakta kalmamış, belini doğrultamamış, sürünmüş, yerlerde sürünüyor demek...

İşte böyle bir ayı arkamızda bıraktık, bayrama erdik. Mutlu bir gündeyiz.

Güzel bir fırsat elimizden kaçmış. Fuzulî’nin bir şiiri var, biraz edebiyatçılık tarafımız da olduğundan aklıma hep o geliyor. Fuzulî güzel bir şiir yazmış, o bizim bugünkü halimize biraz benziyor gibi:

Vây, yüz bin vây, kim dildârdan ayrılmışam

Fitne-çeşm ü sâhir-ü hunhârdan ayrılmışam

Bülbül-i şûrîdeyim gülzârdan ayrılmışam

Kimse bilmez kim ne nispet yârdan ayrılmışam

Bir kadd-ü şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam

*İştihak u zevkten cân-u dilim âlûdedir
Şam-ı gân ferzâne-i bahtım benim uyku-
dadır*

*Ağlamaktan çeşm-i cism-i derd-nâkim
sûdadır*

*Sanma ey hemdem ki feryadım benim
beyhûdedir*

Bir kadd-ü şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam

Tabii o başka bir sebeple söylemiştir de ben kıyas yoluyla kendi halimize [çeviriyorum].

Vây, yüz bin vây, kim dildârdan ayrılmışam. Vay! Yüz bin vay, benim başıma gelenler! Vay başıma gelenler! Vay başıma gelenler ki dildardan, sevgiliden yani sevgili Ramazan ayından ayrılmışız. Yüz bin vay ki dildardan ayrılmışız.

Bülbül-i şûrîdeyim gülzârdan ayrılmışam.

Yani bir garip bülbül gibiyim ki gül bahçesinden ayrılmışız. Ne güzeldi o gül bahçesi, güller açıyordu. Ne güzel hoş kokular, manzaralar vardı. Bülbül için ne güzel vatandı. Oradan ayrılmışız.

Kimse bilmez kim ne nispet yârdan ayrılmışam. Kimse benim çektiğim içimdeki hasreti bilemez ki ne kadar büyük bir sevgiliden ayrılmışım. Ne kadar sevgili bir varlıktan ayrılmışım.

Bir kadd-ü şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam. O, “Bir selvi boylu, gül yanaklıdan ayrılmışım.” diyor, biz Ramazan’ı kastediyoruz.

Ağlamaktan çeşm-i cism-i derd-nâkim sûdadır. Ağlamaktan her tarafım su olmuş durumda.

Sanma ey hem-dem ki feryadım benim beyhûdedir. Benim böyle “ah vah” feryat edişim boşuna değil.

Bir kadd-ü şimşâd ü gül-ruhsârdan ayrılmışam.

Muhterem, aziz, sevgili kardeşlerim!

Gerçekten çok büyük bir fırsat ve çok güzel bir mevsim geldi geçti. Şimdi iki şey lazım:

1. Bu ayda ibadet edenlere ne mutlu! Şükretsinler, hamd u senâ etsinler ki Allahu Teâlâ hazretleri nasip eylemiş. İşte asıl bayramı onlar yapıyorlar, yapmaya hakları var. Ne mutlu ki bu fırsatı kaçırmamışlar.

2. Kaçırılmışsa... Hasta, gafil veya cahil, kıymetini bilemedi... “Bu hadisleri keşke Ramazan’dan evvel duysaydım.” dedi. Pişmanlık vesaire... Allahu Teâlâ hazretlerinin şifahanesinde pişmanlar için de bir ilaç var. O da tevbedir. Bir kul gözyaşı döker, özür diler, tevbe eder, pişman olursa Allahu Teâlâ hazretleri affeder.

Onun için Allahu Teâlâ hazretlerine layıkıyla kulluk yapamadığımız için de gözyaşları dökelim, ağlayalım, yalvaralım, tevbe edelim, af dileyelim. Allahu Teâlâ hazretlerinin rahmeti çoktur, bizleri afv u mağfiret eylesin.

Namazın vakti geldi. Gerçi öğleye kadar da, ikindide de, bugün olmazsa yarın da kılınır. Cemaat bir arada olduktan sonra, keyfi ne zaman isterse o zaman kılar ama şimdi evde-

kiler de bayramı bekliyorlardır. Onun için camide bayram namazını çarçabuk kılıp, bayramlaşp gitmek de daha uygun olur.

Yalnız ben bir tek noktayı üstüne bastıra bastıra söylemek istiyorum:

Bir insanın Ramazan'daki yaptığı ibadetlerinin kabul olup olmadığı bilinebilir mi bilinemez mi?

Normal olarak bilinemez. Çünkü ne bileyim Allah kabul etti mi etmedi mi! Ben kıydın ama Allah kabul etti mi? Ben yaptım ama Allah kabul etti mi? Ben verdim ama makbul oldu mu? Bilemez ama Peygamber Efendimiz buyuruyor ki, bunun bir alameti var. Bir emare var, o alametten anlaşılabilir.

O emare, o alamet nedir?

Muhterem kardeşlerim!

Bunu gelmeyenlere, duymayanlara da söyleyin. Ramazan'dan sonra müslümanın hali Ramazan'daki gibi güzel devam ediyorsa ibadetleri kabul olmuştur. Namazı, orucu, haccı, sadakası, umresi, hayrı, ziyafeti yani o Ramazan'da ne yaptıysa kabul olmuştur. Çünkü Ra-

mazan'dan sonra hali bozulmadı, devam ediyor. Ramazan'dan sonra hali bozuldu da eski hamam eski tasa döndüyse... Yine içki, yine kumar, yine sigara, yine kavga, yine çekişme, gü-rültü... Ahlâktaki Ramazan'daki o melekleşme yine gittiyse... Bu da Ramazan ibadetlerinin tutmadığını, makbul olmadığını gösterirmiş. Onun için bizim şu anda size ısrarla söyleyip de sizin de aklınıza iyice yazıp hiç çıkartmayacağınız bir şey var. Ramazan'daki evsafınızdan bir şey kaybetmemeye direteceksiniz, gayret edeceksiniz. Ben Ramazan'da beş vakit camiye gidiyor muydum; aman yine gideyim, çünkü kabul edilmemiş durumuna düşmeye-yim. Ben Ramazan'da Kur'ân-ı Kerîm okuyor muydum; aman okuyayım. Ramazan'dan sonra da sabahları burada mukabele okumayı başlat-tık, devam edeceğiz inşaallah. Hafız kardeşimiz, müezzin efendinin mahdumu ikinci cüzü okudu. Sabahları namazdan önce erken gelin, yine hatim süreceğiz. Kur'ân-ı Kerîm, oruç, cami sevgimiz devam edecek. Sadaka, hayır, zekât sevgimiz, gayretimiz devam edecek. Ramazandan sonra oruç imkânı yok mu? Var! Şev-val'in altı gün orucu var. Pazartesi perşembe

oruçları var. Muharrem'in, Zilhicce'nin oruçları var. Her ayın *eyyâm-ı biyz* oruçları var. Onları tutarız. Zikirlerimizi, ibadetlerimizi ihmal etmeyelim. Hiç unutmayacağınız en önemli olan nokta da; zikri ihmal etmeyin. Allah'a ulaşanlar zikrullahla ulaşmışlardır. Cebinizden, elinizden, dilinizden, kalbinizden tesbih eksik olmasın. Allahu Teâlâ hazretleri Ramazan'da kazandığınız güzel, melekî vasıfları, ilahî hasletleri, güzel huyları, ahlâkı, alışkanlıkları Ramazan'dan sonra da devam ettirmeyi nasip etsin. Ramazan'da yemek yemek için sahura kalkıyorduk, Ramazan'dan sonra mânevî yemek için, ibadet için, teheccüd namazı için sahura kalkmayı bırakmayalım. Zikirlerimizi ihmal etmeyelim, yapalım. Kur'ân-ı Kerîm'i okuyalım. Diğer ibadet ve taatlerimize müdâvim olalım.

Rabbimizden dileriz ki bizi hayırlara muvaffak eylesin. Rabbimizden dileriz ki bizi şüküründe, zikrinde, hüsnü ibadetinde eylesin. Zikrinden gafil, şüküründen uzak etmesin. İbadetinden uzaklarda ömrü heba ettirtmesin. Tevfîkini refik eylesin, yardım eylesin, ihsan eylesin, lütfeylesin. Nefsimizi ıslah etmeyi nasip etsin. Şeytana uymamayı nasip eylesin. En

son cümlem:Yalova'da kızlar için bir Kur'an Kursu teşebbüsümüz var. Elhamdülillah orada camiamızın, bizlerin yaptırdığı kışla gibi kocaman, beş-altı katlı, üç kanatlı kocaman bir Kur'an Kursu var. Adı Yalova Canan Kız Kur'an Kursu... Bitti; ufak tefek döşemeleri, iç işleri var. Önümüzdeki sonbaharda inşaallah hizmete geçer. Onun için dışarıda yardım toplayacaklar, yardımlarınızı rica ediyoruz. Bol bol yardım edin, bir. Fıtır zekâtını, sadakasını vermemiş olanlar da camiden ayrılmadan vermeye dikkat etsinler ki ondan sonra lalettayin bir sadaka olur. Şu vakte kadar verilmesi lazımdı. En son vakti de camiden çıkışa kadardır.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
1 Şevvâl 1413 / 24.03.1993

[Bütün MÜBAREK GÜN VE GECELER SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

